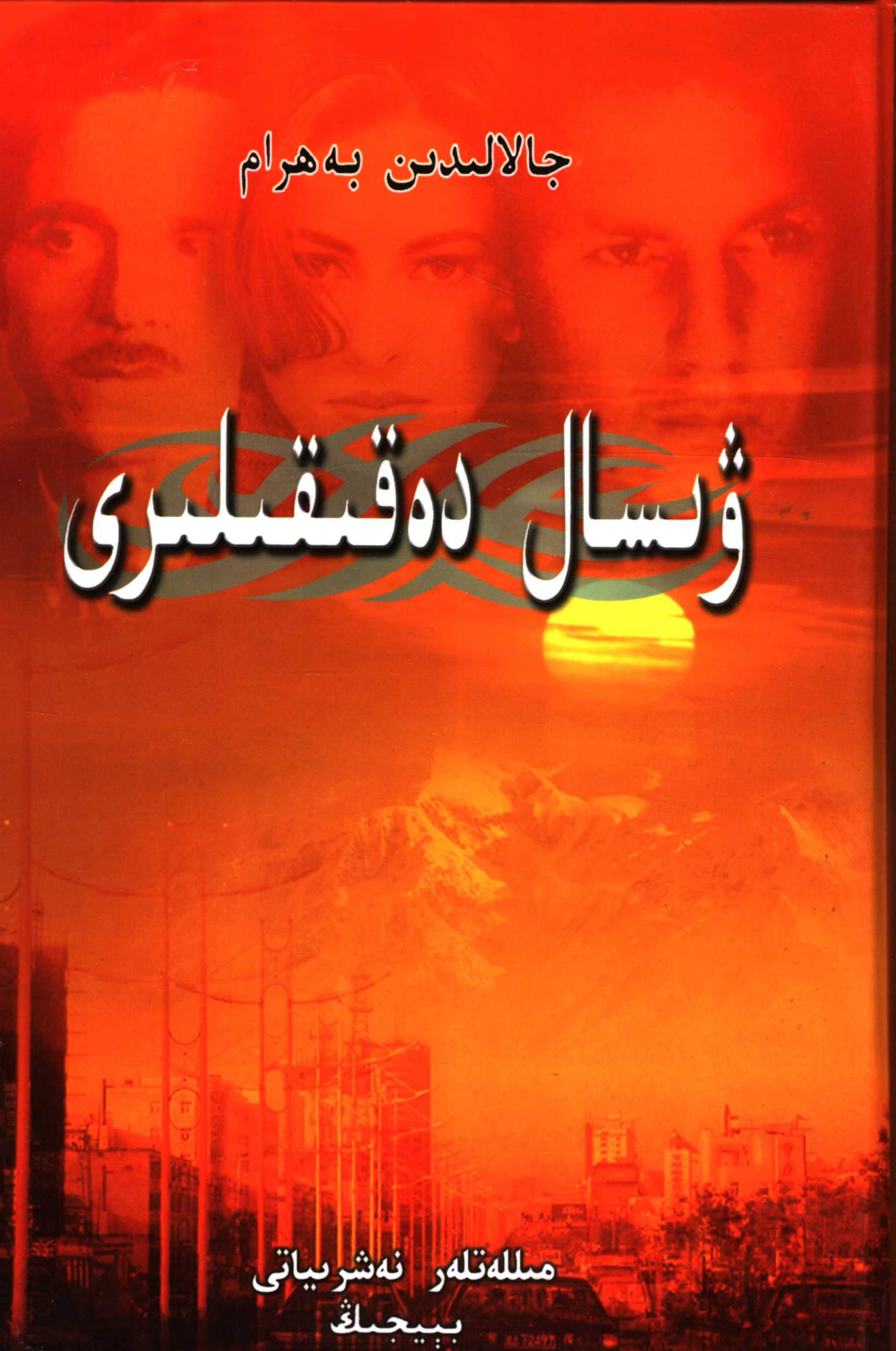

جالالىدىن بەھرام

ۋىسال دەقىقىلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

جالالدىن بەھرام

ۋىسال دەقىقلىرى

(رومان)

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

图书在版编目(CIP)数据

相约/加拉里丁.拜克热木著. 一北京：民族出版社
2006.3
ISBN 7-105-07601-1
Ⅰ.相… Ⅱ.加…Ⅲ.长篇小说—中国—当代—
维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ. Ⅰ247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 024762 号

出版发行: 民族出版社 http://www.e56.com.cn
社　　址: 北京市和平里北街 14 号 邮编: 100013
电　　话: 010-64290862 (维文室)
印　　刷: 北京迪鑫印刷厂
版　　次: 2006 年 4 月第 1 版 2006 年 4 月北京第 1 次印刷
开　　本: 850 毫米×1168 毫米
印　　张 16.875
印　　数: 0001-4000 册
定　　价: 28.00 元

مۇندەرىجە

سىرلىق «ئويۇن» لار مۇقەددىمىسى	1
پەيتۇلىنىڭ دەردى، تايغانىنىڭ ئامىتى	35
خەيرلىك ۋىسال	68
ئىككى دەردمەنىنىڭ كەچمىشلىرى	102
ھەقدادىغا يەتمىگەن ۋىسال	123
تايغانىنىڭ ئاخىرقى ھەيۋىسى	155
بىر چاقماقتىن مىڭ چېقىن	189
دوستلۇق سادالىرى	223
تېگىرقاش ئىچىدىكى خىياللار	246
شاللانغان سەرخىل	273
دوستلار ۋە كۈشەندىلەر	307
ئىرپان كۆكىدىن كۆچكەن يۇلتۇز	337
توزاق دېنىنى چوقۇغان قۇش	363
ئىسلاھاتچىنىڭ ئاخىرقى قارارى	393
«ئورا» كولىغۇچىلار	428
ئىسلاھاتچىنىڭ تەقدىرى	469
ئانا يۇرت مېھرى	490

سىرلىق «ئويۇن»لار مۇقەددىمىسى

ھېكمەتنىڭ يالاڭ كۆكرىكى، بىقىن ھەم دۈمبىلىرىدە ئايلىنىپ يۈرگەن پانىنداسكوپ، ئۇنى تۇتقان يۇمشاق بارماقلار تىنىمسىز سۈس تىترەيتتى. بۇ ھال بايا تومۇر تۇتقاندىمۇ يۈز بەرگەنىدى. يېرىم سائەتتەك داۋاملاشقان ئەستايىدىل تەكشۈرۈش ئاخىرلاشتى. ماھىگۈلنىڭ پېشانە، بۇرۇن ئۇچلىرى ئۈششاق تەرلىگەن بولۇپ، ئايدەك چىرايى ئاقىرىپ قالغاندەك قىلاتتى.

— پۈتۈنلەي نورمال، مەن سىزگە دەپ كېلىۋاتىمەنغۇ، سىزدە يۈرەككە تالىق ئېغىر كېسەل يوق، — دېدى ماھىگۈل دوختۇرلۇق سايمانلىرىنى سومكىسىغا سېلىۋېتىپ، — ھە، قاچان ماڭماقچى بولۇۋاتىسىز؟

— ئۆگۈنلۈككە ماڭىدىغاندەك تۇرىمىز.

— باشقىلارمۇ بارمۇ؟

— نەشرىياتىمىز بويىچە ئالتە كىشى.

تۈنۈگۈن كەچ ئۇچقۇنئاينىڭ «دادام خەلقئارالىق كىتاب يەرمەنكىسىگە قاتنىشىش ئۈچۈن بېيجىڭغا بارماقچى، شۇڭا مېڭىش ئالدىدا سالامەتلىكىنى بىر قېتىم تەكشۈرۈپ كۆرۈپ باقسىڭىز» دەپ بەرگەن تېلېفونىغا ئاساسەن ماھىگۈل بۈگۈن ئەتىگەندىلا يېتىپ كەلگەنىدى.

— مەھبۇبە ھەدەمنىڭ يىل نەزىرىنى بەرگەن كۈنى سىزدە

بىرەر ئۆزگىرىش بولۇپ قالارمىكىن دەپ ئەنسىرىگەنىدىم، خۇداغا شۈكۈر، ھېچقانداق ئالامەت كۆرۈلمىدى.

— مەنمۇ سىزدەك ئويلىغان، لېكىن نەزىرىدىكى جىددىيچىلىكتە غەيرىي خىياللاردىن نېرى بولدۇم، شۇ ۋەجىدىن بولسا كېرەك.

— مېنىڭ داۋاملىق تەكىتلەپ كېلىۋاتقىنىممۇ شۇ، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان ئىشلارنى كۆپ ئويلىماڭ، — ماھىگۈل ئورنىدىن تۇردى، — ھازىر مەن بىلەن كېتەمسىز؟ چۈشلۈك تاماقنى بىزنىڭ ئۆيدە يەيلى.

— رەھمەت، ئەتىگەندىلا تۇرسۇنجان ئالىمدىن تېلېفون كەلگەن، ئۇنى ساقلاي.

— بولىدۇ ئەمىسە، ئەتە كەچ سىزگە كېرەكلىك دورىلارنى ئېلىپ كېلىمەن، — ماھىگۈلنىڭ يادىدىن بىر ئىش كەچتى بولغاي، ئۇنىڭغا لەپپىدە قارىدى، — ھېكمەت ئاكا، مەن يۈرەك كېسەللىكلىرىگە ئائىت بىر كىتاب يازغانىدىم، ئۇزۇندىن بېرى خىجىل بولۇپ سىزگە كۆرسىتەلمەي كەلدىم.

— كىتاب يېزىش ئىلمىي ئەمگەك، نېمىدىن خىجىل بولىسىز؟ ھە، نەگە بەرمەكچى بولۇۋاتىسىز؟

— ھازىرچە نەگە بېرىشنى ئويلاشقىنىم يوق، — ماھىگۈل قىزىرىپ يەرگە قارىدى، — دېمەكچى بولغىنىم، بېيجىڭدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن يازغان ئورىگىناللىرىمنى كۆرۈپ بېرەلەمسىزمۇ؟

— دوختۇرلۇققا ئائىت بىلىمدىن خەۋەرسىز تۇرسام، قانداق بولار؟

— سىز پەقەت جۈملىلەرنىڭ راۋانلىقى، سۆزلەرنىڭ جايىدا ئىشلىتىلىشى ھەم مەنتىقە باغلىنىشلىرى قاتارلىق تەرەپلىرىنى تۈزىتىپ بەرسىڭىزلا بولىدۇ.

— ئۇنداقتا بولغۇدەك، — دېدى ھېكمەت، — ئاخشىمى

ھەم دەم ئېلىش كۆڭلىرى ئىككىمىز بىرلىكتە ئىشلەيلى، قانداق، بولامدۇ؟

— رەھمەت سىزگە.

ماھىگۈل ئۇزاپ بوسۇغا ئالدىغا كەلگەندە ھېكمەتكە قايرىلىپ قارىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدە چىداپ بولماس بىر ئوتلۇق مېھىر يېلىنجاپ، قانداقتۇر سىرلىق بىر سوئال تەپچىپ تۇراتتى، قارىچۇقلاردىن چاچرىغان نۇر - چېقىنغا بەرداشلىق بېرەلمىگەن ھېكمەت ئىختىيارسىز يەرگە قارىۋالدى.

— ئۆتۈنۈپ قالاي ھېكمەت ئاكا، كۆپ ئويلىماڭ، — پىچىرلىدى ماھىگۈل، — بىھۇدە خىياللار بەردەم تەنىنىمۇ قۇرۇتەك يەپ تۈگىتىدۇ. ئۆزىڭىزنى ئاسراڭ، سىز ھەممىمىز ئۈچۈن قىممەتلىك...

— رەھمەت، — ھېكمەتنىڭ ئۆپكىسى ئۆرۈلۈپ كۆز جىيەكلىرى قىزاردى.

مەھبۇبەنىڭ پاجىئەلىك ئۆلۈمى چېقىلغان چاقماقتەك تەسىر قىلغان ھېكمەت بىر قېتىم دوختۇرخانىدا يېتىپ چىقتى. ئۇنى ئۆز قولى بىلەن داۋالىغان ماھىگۈل داۋاملىق: «كۆكرەكتە قەرەلسىز پەيدا بولغان ئۇششاق سانجىق يۈرەك مۇسكۇل تىقىلمىسى ياكى يۈرەك سانجىقىنىڭ كەلتۈرگەن ئالامىتى ئەمەس، ئۇنداق كېسەللىك سىزدە يوق، پەقەت سىز ھاياتىڭىزدىكى پاجىئەلەرنى ئويلاش، ھەسرەتلىنىش، غەزەپلىنىش، قايغۇرۇش، ھاياجانلىنىش قاتارلىق ئەنسىز خىياللارنى كۆپ قىلىش ئارقىلىق ئادەم فىزىئولوگىيىسىگە ئېغىر بېسىم كەلتۈرىدىغان روھىي زەربىدىن خالىي بولالمىدىڭىز. بۇ ھالنىڭ سىجىللىقى كۆكرەك ۋە يۈرەك ئەتراپىدىكى نېرۋىلارنى ئەدەپلەپ ئاچچىق ئاغرىقنى پەيدا قىلىدۇ، شۇنداقلا يۈرەكتىمۇ نورمالسىزلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ» دەپ چۈشەندۈرەتتى. بىراق، ھېكمەت مەشئۇم خىياللاردىن زادى نېرى بولالمايتتى.

ھاياتىدا بولۇپ ئۆتكەن قاتمۇقات زۇلۇملار، سۈرگۈندە ئۆت-
كەن كۈنلەر، زەي زىندانلاردىكى خورلىنىشلار ئۇنىڭ قەلبىدە
جىسمانىي جاراھەت پەيدا قىلغان بولسا، يۈرىكىنى يەپ كەتكەن
روھىي جاراھىتى باشقا ئىدى. گۈلزىبا سالغان داغلار ئۆچمەي
تۇرۇپلا ئوغلى ئەزىمەتنىڭ جۇدالىق زەردابلىرى ھېكمەتنىڭ
كۆڭلىگە لاي سۇدەك تىنىپ كەتتى. مانا ئەمدى بۇ دەردلەر
يەتمىگەندەك مەھبۇبەنىڭ يېڭى جاراھىتى قوشۇلدى. جىسمانىي
جاراھەتنى يىللار ئۆتكەنسېرى ساقىيىدىكەن ھەم ئۇنتۇلىدىكەن،
ئەمما روھىي جاراھەت ئۆمۈر مەنزىلىڭدە يۈرىكىڭدىن زادى كۆچ-
مەيدىكەن. ئىنسان تېنى مەڭگۈ ئۆپرىماس ئالماس ئەمەسقۇ!
بولۇپمۇ ھېكمەتنىڭ يۈرىكىنى قۇرتتەك غاجاپ، ئېكەكتەك ئۆپ-
رىتىۋاتقىنى ۋىجدان ئازابى ئىدى. ئۇ مەھبۇبەنى شۇنچە ئۇزاق
يىللار تاشلىۋەتتى. بۇ رايىش مەزلۇم نىم ئەر، نىم ئايال بولۇپ
ئۆمرىنى بىراۋلارنى كۈتۈش، قىزىنى بېقىش، تىلەك تىلەش
بىلەن ئۆتكۈزدى. ئۇنىڭ ياشلىقى ئەقىدە سۇلىرىدا ئېقىپ ئېتى-
قاد تۇپراقلىرىغا كۆمۈلۈپ كەتتى. ھېكمەت ئۇيقۇسىدىن يېشى-
لىپ ئۇنى ئۆز باغرىغا تارتقاندا، ئۇ ئىككى ئالەم شادلىقىغا
چۆمۈلگەنىدى. ئەمما، قىسمەت مەھبۇبەنى ئېلىپ كېتىش ئار-
قىلىق ھېكمەتنى پانىي ھەم باقىيغا يەتكۈدەك ئازاب ئوچىقىدا
ئۆرتىدى. شۇنداق تۇرۇقلۇق ھېكمەت قانداقمۇ ئويلىماي، ئازاب-
لانماي، قايغۇرماي ئۆتەلىسۇن؟! ئۇ قانچە قېتىملاپ «ئويلىماي-
لا» دەپ ئۆزىگە ئەھدە قىلغان بولسىمۇ، تاشبېغىر خىياللار
ئىشىك يوچۇقلىرىدىن، دېرىزە كۆزنەكلىرىدىن كىرىپ ئۇنى
زادىلا ئارامىدا قويمىدى. ئۇنىڭ ھەسرەت ـ نادامەت تېغى ئاستى-
دا قالغان ئاجىز تېنىنى ئازاب زەنجىرىدە كېپەنلەپ، يۈرىكىگە
مىختەك قادالدى. ھېلىمۇ ياخشى بۇ ئاي، بۇ كۈنلەردە ھېكمەت-
نىڭ يالغۇزلۇقىنى بىلىندۈرمەي، دەرد ـ ھەسرەتلىرىگە مەلھەم
بولۇپ، كامىل، ماھىگۈل، تۇرسۇنجان، نەبى، دىلنارلار ئۇنى

داۋاملىق يوقلاپ تۇردى. ماھىگۇل ۋاقتى بولسىلا ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىپ ئۇنى غەيرىي خىياللاردىن نېرى قىلاتتى. بولۇپمۇ ئۇچقۇنئاي ئاپىسى تۇغمىگەندىن كېيىن دادىسىغا شۇنچىلىك مېھ-رىبان بولۇپ كەتتىكى، ھېكمەت بىلەن ئىككىسى ھەم ئاتا - بالا، ھەم سىرداش دوستلاردىن بولۇپ قالدى. ھېكمەتمۇ مۇشۇ بىر تال قىزى ئارقىلىق مەھبۇبەنىڭ ئوت - پىراقىنى باساتتى.

مەھبۇبە قازا قىلغان بۇ بىر يىلدىن ئارتۇق ۋاقىت ئىچىدە خېلى كۆپ ئۆزگىرىشلەر بولۇپ ئۆتتى. كامىل، ئىشانوفلار يىغىپ كەلگەن ئەجدادلار مىراسلىرىنى ژۇرنال ۋە مەجمۇئەلەردە ئېلان قىلىش، كىتابلاشتۇرۇشتەك ئۇلۇغ پىلانلارنى تۈزۈپ، ئەجدادلار قازغان ئىلىم - ئېرپان دەريالىرىغا يۈرەك قانلىرىدىن سۇ باشلىماقچى بولۇپ تۇرۇشقىنىدا، يۇقىرىدىن ئىشانوف بىلەن جاڭ جىجۇنىڭ دەم ئېلىشقا چىققانلىقى توغرۇلۇق ھۆججەت چۈشۈرۈلدى. نەتىجىدە، نەشرىيات پىشقان نەشرىياتچى، پاك رەھبەرلىرى ۋە مۇھەررىرلىرىدىن ئايرىلىپ قالدى. كامىلنى ئېچىندۇرغىنى ئۆزىگە يېتەك ۋە يۆلەنچۈك بولغان ئىشانوفنى ئىنتايىن ھالقىلىق پەيتتە پېنسىيىگە چىقىرىش بولدى. قايسى-دۇر بىر ناھىيىدە ھاكىملىق ئەمىلىنى ئۆتىگەن ياقۇپ مۇھىتى ئىسىملىك بىر كىشى ئىشانوفنىڭ نەشرىيات باشلىقلىق ئورنىدا-دۇقىدا ئولتۇردى. مەمۇرىي ئورگاندا ئۇزاق يىل تەرجىمانلىق ھەم كاتىپلىق خىزمىتىنى ئۆتىگەن نۇرساپا ئىسىملىك بىر كى-شى مۇئاۋىن نەشرىيات باشلىقلىقىنى ھەم مۇئاۋىن باش مۇھەر-رىرلىكتىن ئىبارەت قوش ۋەزىپىنى ئۆتەشكە يۆتكەپ كېلىندى. جاڭ جىجۇنىڭ شۇجىلىق ھەم باش مۇھەررىرلىك ئورنىنى بولسا مەلۇم سانائەت زاۋۇتىنىڭ شۇجىسى لوگاڭ ئىگىلىدى. نەشرى-يات باشلىقى ياقۇپ مۇھىتى ئەللىك ياشلاردىن ئاشقان تەندۈ-رۇس، ھەرىكىتى چاققان، دىقماقراق ئادەم بولۇپ، سېمىز، بوغداي ئۆڭ چىرايىغا كىنايىلىك بىر كۈلكە دائىم ھەمراھ

ئىدى. ئۇنىڭ ئەكسىچە، ئەللىك تۆت ياشلىق نورساپا بولسا «قەدەم ئالايمۇ - ئالمايمۇ» دېگەندەك، ئېگىز گەۋدىسى ئېغىر تەۋرىنىدىغان، بېجىرىم، ئاق سېرىق چىراي، سارغۇچ قارىچۇق- لۇق كۆزلىرى، ھەتتا بۇرنىنىڭ ئىككى تەرىپىدىن ئېقىپ چۈش- كەن قورۇقلىرىغىچە بىر خىل ئېرىنچەكلىك تۇمانلىرى سىڭىپ قالغاندەك تەسىر بېرەتتى. ئەللىك ئىككى ياشلىق لوگاڭ بولسا ئوتتۇرا بوي، ئورۇق، چاچلىرى مەزگىلسىز ئاقىرىپ كەتكەن، قىزغۇچ مىسىرەڭ چىراي ئادەم ئىدى.

بۇ يېڭى باشلىقلارنىڭ نەشرىياتچىلىق كەسپى ۋە ھازىرقى زامان، يېقىنقى زامان، قەدىمكى زامان كىتابلىرى، شۇنداقلا مەدەنىي مىراسلارنىڭ ئىلمىي قىممىتىنى چۈشىنىپ، بۇ كە- سىپنىڭ ئېپى - جېپىنى ئىگىلەپ كېتىشى ئۈچۈن يەنە بىر جەريان كېرەك، ئەلۋەتتە.

روھىي چۈشكەن كامىل ئىشانوفنىڭ خىزمىتى توختاپ ئۇزاق ئۆتمەيلا «يەن تەتقىقات ئىلمىي جەمئىيىتى» نىڭ تەكلىپى- گە ئاساسەن يۆتكىلىپ كەتتى. چۈنكى ئۇ باشلىماقچى بولغان ئۇلۇغ پىلانلىرىنى شۇ يەردىلا كامال تاپقۇزالايدىغانلىقىغا ئىشەن- گەنىدى. كامىل كېتىپ ھەپتىمۇ ئۆتمىدى بولغاي، «مۇنبەر» ژۇرنىلىدا نامان سوپىنىڭ «زۇلمەتتىكى مەشئەلنىڭ سىرى» سەرلەۋھىلىك ئوبزورى ئېلان قىلىندى. كىتاب بازارغا سېلى- نىپ ئوقۇرمەنلەرنىڭ زوق - ئىشتىياقىنى قوزغاپ يېرىم يىل ئۆتكەندە ئېلان قىلىنغان بۇ ماقالە، خۇددى تويدىن كېيىن ناغرا، ئاشتىن كېيىن زاغرا دېگەندەك كۈلكىلىك بولغان بولسى- مۇ، ئەمما جەمئىيەتتە غۇلغۇلا پەيدا قىلىپ زور كۆپچىلىك زىيالىيلارنى غەزەپكە كەلتۈردى. گېزىت - ژۇرناللاردا ئارقا - ئارقىدىن مۇنازىرە خاراكتېرلىك ئوبزور - ماقالىلەر ئېلان قىلىندى ھەتتا مۇناسىۋەتلىك ئورگانلار تەرىپىدىن بۇ كىتاب ھەققىدە مۇھاكىمە خاراكتېرلىك يىغىنلار ئۇيۇشتۇرۇ-

لۇپ، «زۇلمەتتىكى مەشئەلنىڭ سىرى» مەغلۇپ قىلىندى. بۇ
ئارقىلىق كىتابنىڭ ھۆرمەت ـ ئىناۋىتى بالدۇرقىدىنمۇ ئاشتى.
بىراق، بۇنىڭدىن مەسۇم قابىل كۆزلىگەن رىجىسىگە يەتتى.
چۈنكى ئۇ نامان سوپى ئارقىلىق تۇرسۇنجاننىڭ ئىقبال دەپتىرىگە
بىر قارا تامغا باسقان بولسا، پەيتۇلنىڭ يىلتىزىغا كېلىشتۇرۇپ
بىر پالتا ئۇرغانىدى. ئۆزىنىڭ «ئاتمۇ ئۆلمەيدىغان، شوتىمۇ
سۇنمايدىغان» ئامالىدىن چەكسىز مەمنۇن بولغان مەسۇم قابىل
پەيتۇل ھەم تۇرسۇنجانلاردىن ئايرىم ـ ئايرىم ھال سوراپ:
«نامان تېتىقسىزنىڭ قىلغان ئىشىنى كۆرمەمدىغان، خەلق سۆي-
گەن بىر نادىر كىتابنى سۆكۈپ دېگىنى قالماپتۇ. ئۇ دېگەن
تارىخىي ۋەقەلەر تېما قىلىنغان رومان تۇرسا، ھازىرقى سىيا-
سەتكە تەتبىقلىغىنى نېمىسى؟» دېگەندەك دەبدەبىلىك سۆزلەر
بىلەن ئۇلارنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشىپ ئۆزىنى بىر كۆرسىتى-
ۋالدى. ئەمما، ئەسلىي ماقالە ئورىگىنالىنى يۇزە بولسىمۇ كۆر-
گەن نۇردۇن خوجىنىڭ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى، ئۇ:
«قارا، بۇ ئەبلەخنىڭ ئۇستاتلىق قىلغىنىنى، مېنىڭ ئالدىمدا
‹خوش ـ خوش› دەپ قويۇپ، نامان سوپى ئارقىلىق نەيزە
ئۇرغىنىنى. بۇ قىياق كۆز بەندە پىشىپتۇ، پىشقاندىمۇ بېغىشىدا
خېلىلا يېتىلىپ پىشىپتۇ» دەپ غۇدۇڭشىغان بولسىمۇ، لېكىن
بۇ سىر كۆڭلىدە دۇغ سۇدەك تىنىپ قالدىكى، ئېغىزىدىن
چىقىرالمىدى. چۈنكى مەسۇم قابىلدىن ئىبارەت تايغاننىڭ يۇزىدە
تۇكى بار ئىدى، جان ھەلقۇمغا كەلگەندە «مۇنۇ ئىگەمكەن»
دېمەي ئېغىز سالىدىغانلىقى تۇرغانلا گەپ ئىدى.

ھازىر بۇ ئىشلار ئۆتۈپ كەتتى، تۇرسۇنجاننىڭ «گۇلدەس-
تە» نەشرىياتىدا ئىشلەۋاتقىنىغىمۇ ئۈچ يىل بولۇپ قالدى.
گەرچە «گۇلدەستە» نەشرىياتى ئىقتىسادىي جەھەتتىن خېلىلا
باش كۆتۈرۈپ قالغان بولسىمۇ، «قۇدۇق قازغۇچى» نىڭ
قەدىر ـ قىممىتى بولمايۋاتاتتى، بولۇش ئۇياقتا تۇرسۇن، ھەر

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

خىل تۇزۇم ـ مىزانلار بىلەن ئۇنىڭ پۇت ـ قولىنى چۇشەپ قويۇپ، ئەركىن پەرۋاز قىلىشقا ئىمكان بەرمىدى. پەيتۇل ئۇ-يۇشتۇرغان كىتابلارنىڭ تەرجىمىسى، تەھرىرلىكى، كوررېكتور-لۇقى قاتارلىق كەسپىي تەلەپلەر سۇپەت ئۆلچىمىگە يېتىش ئە-مەس، ئەقەللىيسى نەشرىيات ساۋاتىغىمۇ يەتمىگەنلىكى بىلەن قايتىدىن ئۇيۇشتۇرۇش، بۇ ئارقىلىق تۇرسۇنجاننىڭ ۋاقىت پە-لانىغا تەسىر كۆرسىتىش، توختامدىكى بەلگىلەنگەن ئاي ـ كۈن-دە كىتابلارنى تاپشۇرالماسلىقتەك زىددىيەتلەر تۇپەيلىدىن، پەي-تۇل بىلەن ئىككىسى ئوتتۇرىسىدا ئانچە ئېغىر بولمىغان سۇر-كىلىشلەر بولۇپ ئۆتتى. بۇ پۇت تېپىشىشلار گەرچە ئەتىيازنىڭ شامىلىدەك يېنىك سۇۋىشىپ ئۆتكىنى بىلەن خېلىلا جان قاقشات-قۇدەك سوغۇقىمۇ بار ئىدى. شۇڭا، تۇرسۇنجان ھەر قېتىم ھېكمەتنى ئىزدەپ كەلگىنىدە بىر يېڭىلىقنى كۆتۈرۈپ كېلەتتى. مانا شۇ تۇرقىدىمۇ كرېسلوغا چۆكۈپ ئولتۇرغان ھېكمەت تۇر-سۇنجاننىڭ تېلېفوندا: «مەسلىھەتلىشىدىغان مۇھىم ئىش بار» دېگەن سۆزلىرىنى ئەسلەپ ئولتۇراتتى. لېكىن، دالان ئۆي ئىشىكىنىڭ ئېچىلىشى ۋە كارىدوردا ئۇچقۇنئاينىڭ كىمگىدۇر گەپ قىلغىنى ئۇنىڭ خىياللىرىنى چېچىۋەتتى. ھېكمەت مېھمان-خانا ئىشىكىنى ئېچىپ، بوي ـ تۇرقى ئۇچقۇنئايدىن ئانچە پەرق-لىنىپ كەتمەيدىغان بوغداي ئۆڭ، كۆزلىرى چوڭ، مۇلايىم يىگىتنى كۆردى.

— ئەسسالامۇئەلەيكۇم، — يىگىت قولىنى كۆكسىگە قوي-دى.

— ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام. ھە، دەرسكە قاتناشماي نېمە قىلىپ يۈرىسىلەر؟

— رۇستەم ئىنگلىزچە سۆزلىشىش قاپلىق لېنتىسىنى ئاپتىكەن، — دېدى ئۇچقۇنئاي ھۇجرىسى ئالدىدا ئايىغىنى سې-لىۋېتىپ، — مېنىڭ ئۇنئالغۇمدا ئاڭلاپ باقايلى، دېگەن.

— ھەر ھالدا دەرس قالدۇرمىغىنىڭلار تۈزۈك.

— چۈشكىچە ئىختىيارىي پائالىيەت، ھېلىلا كېتىمىز.

ئۈچقۇنئاي رۇستەمنى بۇرۇنمۇ بىر قېتىم باشلاپ كېلىپ، ئىككىسى سوئال - جاۋاب تەرىقىسىدە سۆزلىشىپ ئىمتىھانغا تەييارلىق قىلىشقانىدى. ھېكمەت رۇستەمنىڭ ئېغىر - بېسىق، مۇلايىم، چوڭلار بىلەن سۆزلەشكەندە گەپ - سۆزلەرگە دىققەت قىلىدىغان مىجەزىنى ياقتۇرۇپ قالغانىدى. بولۇپمۇ ئۇ مەھبۇبەنىڭ ئۆلۈمىدە باغاق يەتكۈزۈش، مېھمانلارنىڭ قوللىرىغا سۇ ئېلىش، ئۈزىتىش - كۈتۈشتەك ئىشلاردا يۈگۈرۈپ يۈرۈپ خىزمەت قىلدى. رۇستەمنىڭ بۇنداق «پىداكار»لىقىنى كۆرگەن ھېكمەتنىڭ كۆڭلىگە قانداقتۇر بىر ئوي چىگىلىپ قالدى. . .

ھېكمەت ئۈچقۇنئاي بىلەن رۇستەمنى ئۇزىتىۋېتىپ ئانچە ئۇزاق ئۆتمەيلا تۇرسۇنجان كەلدى. ئادەتتە ھېكمەتنى كۆرگەن ھامان ۋارقىراپ - جارقىراپ بىرنەچچە ئېغىز تىللىۋالىدىغان تۇرسۇنجان ئالىمنىڭ غەزەپتىن بولسا كېرەك، كۆزلىرى چەكچەيگەن، چاققانغىنا گەۋدىسى بوشاشقان، روھى سۇلغۇن ئىدى. ئۇ ئۆزىنى دىۋانغا تاشلاپ ھارغىنلىق يەتكەندەك «ئۇھ» دەپ قويدى. چاي تەييارلىماقچى بولغان ھېكمەتكە: «بولدى قىل، ناشتا قىلىپ كەلدىم» دەپ سۇسلا ئۆزرىخاھلىق ئېيتتى. ئۇنىڭ كەيپىياتىنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى سەزگەن ھېكمەت تاماكا سۇندى. ئۇلار گەپ - سۆز قىلىشماي بىردەم ئولتۇرۇشتى.

— بەك سۇلغۇن كۆرۈنىسەنغۇ، مىجەزىڭ يوقمۇ نېمە؟ — سورىدى ھېكمەت ئۇنىڭ چىرايىغا سەپسېلىپ، — پەيتۇل بىلەن سەن - پەن دېيىشىپ قالدىڭمۇ يە؟

— ياقەي، — تۇرسۇنجان تاماكىسىنى قاتتىق شورىدى، — قارا، ھەسەت ئىككى خىل بولىدىكەن: غەربلىكلەردە بىرەرى بىرەر كەشپىياتنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرسە باشقىلىرى «مەن سەندىن ئاشۇرۇۋېتىمەن» دەيدىكەن. بۇ، تەبىئىيكى، ئىلغار

ھەسەت. بىز شەرقلىقلەردە بولسا «مەن قىلالمىغان ئىشنى سەن
قىلالامتىڭ» دېگەن غەرەزدە ئادەم ئەقلى يەتمىگەن رەزىللىكلەر-
نى قىلىدىكەن.
تۇرسۇنجان ئالىم سۆزلىگەنسېرى غەزەپتىن تىترىمەكتە ئى-
دى. بىر يىل ئالدىدا نامان سوپىنىڭ «زۇلمەتتىكى مەشئەلنىڭ
سىرى» ناملىق ئوبزورى ئېلان قىلىنغان هامان بەزى ئادەملەر
بۇ كىتاب توغرۇلۇق ھەر خىل سىياسىي ئۆسەكلەرنى تارقى-
تىپ، يۇقىرى - تۆۋەن قاتراپ، ئۆزئارا كۇسۇرلىشىپ «زۇل-
مەتتىكى مەشئەل» رومانىنى تۇنجۇقتۇرماقچى بولۇشتى. شۇن-
داقتىمۇ بىر قىسىم مۇناسىۋەتلىك رەھبەرلەر ۋە زىيالىيلارنىڭ
قول تىقىشى، مۇھاكىمە يىغىنلىرىنى ئۇيۇشتۇرۇشى، رەددىيە
ماقالىلىرىنى يېزىشى ئارقىلىق بۇ بىر مەزگىللىك جىددىي ئېلى-
شىش پەسەيگەننىدى. بۇ يىل ئوقۇرمەنلەرنىڭ تەلىپى، شىنخۇا
كىتابخانىلىرىنىڭ تىراژ بېرىشى بىلەن «زۇلمەتتىكى مەشئەل»
نىڭ ئىككىنچى نەشرى زاۋۇتتىن چىقىش ئالدىدا يەنە ئۇششۇك
تەگدى. غەممازلار (چېقىمچىلار) ئالدىنقى قېتىم تەشۋىقات بۆ-
لۈمى، نەشرىيات باش ئىدارىسىدە قىلغان ھىيلە - مىكىرلىرى
ئاشكارىلىنىپ گەپلىرىنى ئاقتۇرالمىغانلىقى ئۆزلىرىگە ئايان
بولغاچقا، بۇ قېتىم سامان ئېگىدىن سۇ قويۇپ بېرىش يولىنى
تۇتقانىدى، «زۇلمەتتىكى مەشئەل» جامائەت خەۋپسىزلىكى نازا-
رىتى تەرىپىدىن قاتتىق مەنئى قىلىنىدى. ئالدىنقى قېتىم تارقى-
تىلغانلىرىنى يىغىۋېلىشتىن سىرت، «ئاپتور، مۇھەررىرلەر-
نىڭ جاۋابكارلىقى سۈرۈشتە قىلىنىدىكەن» دېگەندەك ۋەھىمى-
لىك سۆزلەر ھەممە يەرنى قاپلىدى. بۇ خەۋەرنىڭ ئەندىشىسىگە
چۈشكەن باسما زاۋۇت رەھبەرلىرىمۇ تۇپلىنىپ، مۇقاۋىغا ئېلى-
نىپ بولغان كىتابلارنى تاپشۇرماي ئامبارلارغا بېسىۋەتتى.
— توۋا قىلدىم، بىزنىڭ زىيالىيلىرىمىز نېمە بولۇپ
كەتكەن ئۆزى، — ھېكمەتنىڭ كۆزلىرى بىر نۇقتىغا تىكىلىپ

قالدى، ــ سەن بۇ ئىشلارنىڭ تەكتىگە يېتەلىدىڭمۇ؟

ــ ئوچۇقلا تۇرمامدۇ، يەنە شۇ نامان سوپى ھەم ئۇنىڭ دۇمباقچىلىرىنىڭ ئىشى، ــ تۇرسۇنجان ئالىم قولىلىرىنى شىلتىدى، ــ ئۇلار ئالدىنقى قېتىم بۇرنىغا يېگەچكە بۇ قېتىم ئۆچ ئالماقچى.

بۇ ئۇنداق ئاددىي ئىش ئەمەس. نامان سوپىنى ئالدىنقى قېتىم نام چىقىرىش ھەم قەلەم ھەققى ئۈچۈن شۇنداق قىلدى، دېگەنمۇ، بۇ قېتىمقى شامال ئۇنىڭغا قانداق نەپ ئېلىپ كېلىدۇ؟ ئۇ بىر مەنپەئەتنىڭ قولى! بىراق، پايدا مەسۇم قابىلغا بولدى. چۈنكى بۇ مەنسەپ مەستانىسى سېنىڭلا پېيىڭدا بولماي، بەلكى پەيتۇلىنىمۇ كۆزدىن يوقاتماقچى. ئۇ ھەر ئىككىڭلارنى يۇقىرى رەھبەرلىك ئالدىدا «قاشقىلىق» قىلىپ قويدى.

ــ ئۇنداقتا، نامان سوپىنىڭ ماقالىسىدە ئۇنىڭمۇ قولى بار، دېمەكچىمۇ سەن؟

ــ قولى بارلا ئەمەس، شۇنىڭ پىلانى بويىچە بولغان، ئۇنىڭ پىلانى چوڭ ھەم چوڭقۇر يوشۇرۇنغان. ئۇ سەن ۋە پەيتۇلدەك باشلىقلىرى ئالدىدا ئۆزىنى ئاشكارىلىمايدۇ، بۇنىڭغا نۇردۇن خوجىمۇ يول قويمايدۇ. بىراق، كېيىنكى پىلانلىرى ئۈچۈن سېنىڭ كىتابىڭ ئۇنىڭغا تېپىلماس گۆھەر، چۈنكى بۇ كىتاب سەن ھەم پەيتۇلىنىڭ يىلتىزىنى قىرقىشقا يېتەرلىك قايچا.

ــ سەن بەكمۇ تېرەن ئويلاپ كېتىپسەن، ــ تۇرسۇنجان-نىڭ كۆزلىرىدە ئىشەنمەسلىك ئىپادىسى بار ئىدى، ــ مەسۇم قابىل ئىشخانىمۇ ئىشخانا كىرىپ نامان سوپىنىڭ ماقالىسىنىڭ مېزىنى تىتىپ يۈرسە. مېنىڭچە، ئۇ ھازىرقى خىزمىتىدىن مەمنۇن، تېخى پەيتۇل توغرۇلۇق خېلى ئىشەنچلىك مەلۇماتلار-نى بېرىپ مېنى كۆپ ئىشلاردىن خەۋەرلەندۈرۈپ تۇرۇۋاتىدۇ.

ــ بۇ مېنىڭ پەرىزىم، ئەمما سەن بىخۇدلۇق بۆشۈكىدە

ئۇخلاپ قالما، ــ دېدى ھېكمەت جىددىي تەلەپپۇزدا، ــ ھە، ئېيتە قېنى، ئەمدى قانداق قىلاي دەيسەن؟

ــ جامائەت خەۋپسىزلىكى گېزىتىنىڭ مۇھەررىرى ئەزىز ئېلى بىلەن كۆرۈشۈپ باقساق، ــ تۇرسۇنجان ھېكمەتكە ئۈمىد بىلەن قارىدى، ــ ماڭا قارىغاندا ئۇنىڭ بىلەن سىنىڭ تونۇشلۇ- قۇڭ ياخشى.

ــ بولىدۇ، قاچان بارىمىز؟

ــ ھەرقانچە مۇھىم ئىشىڭ بولسا بۈگۈنچە قوي، ھازىر بارايلى.

ئۇلار كوچىغا چىقىشتى. تىك كۆتۈرۈلگەن ماي قۇياشى ئەتراپقا نۇر زەررىلىرىنى چاچماقتا ئىدى، ئەينەك بېتىدەك سۈ- زۈك ئاسماندا بىرەر پارچىمۇ بۇلۇت كۆرۈنمەيتتى. يولنىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى قويۇق يوپۇرماقلىق ئاكاتسىيە، ئەرمۇدۇن دەرەخلىرى ئاستىدا ئالا كۆلەڭگىلەر تىترەيتتى. كۈنسېرى سې- لىنىۋاتقان ئېگىز ئىمارەتلەرنىڭ ئەينەكلىرى يالت - يۇلت چېقىن چاقاتتى. ھېكمەت بىلەن تۇرسۇنجان كوچا ئاپتوبۇسىغا چىقىپ ئارقىدىكى بوش ئورۇنغا كېلىپ ئولتۇرۇشتى.

ــ بىر خۇش خەۋەرنى دېيىشنى ئۇنتۇپتىمەن، ــ دېدى تۇرسۇنجان ھېكمەتكە قايرىلىپ، ــ «تۇندىكى چولپان» روما- نىڭ بېسىلىپ بولدى، تۈپلىنىپ مۇقاۋىغا ئېلىنىسىلا بازارغا سالىمىز.

ــ ئۇنىڭغىمۇ بىرەر چېچەك چىقمىسا بولاتتىغۇ، ــ ھېك- مەت ئىستىھزا بىلەن كۈلدى، ــ بۇ رومانىدىن مەسۇم قابىلنىڭ خەۋىرى بارمۇ؟

ــ تېماتىك پىلانىدىن كۆرۈپ قالغان بولسا بىلمىدىم، بولمىسا ئۇقمايدۇ.

ــ ئىلاج بار كىتاب چىقىپ بولغۇچە ئۇقمىغىنى ياخشى، بۇ ئادەملەردىن ھەزەر ئەيلەپ قالدىم.

— خاتىرجەم بول، يېڭى دەۋردىكى ئوقۇتقۇچى تېما قىلىنغان كىتابتىن قوسۇر چىقىرالمايدۇ.

ئۇلار گەپ بىلەن بولۇپ، جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتى ئالدىغا كېلىپ قالغانلىقىنى بىلمەي قېلىشتى. ھېكمەت ئاپتوبۇستىن چۈشۈپلا تۇرسۇنجاننى دەرۋازا يېنىدىكى خەۋەرلىشىش بۆلۈمىگە ئېلىپ كىردى. قاراۋۇلدىن رۇخسەت خېتى ئالغاندىن كېيىن جامائەت خەۋپسىزلىكى گېزىتى تەھرىر بۆلۈمىگە كىرىپ كېلىشتى. جامائەت خەۋپسىزلىكى خادىملىرىنىڭ فورمىسىنى كىيگەن ئەزىز ئېلى باش كۆتۈرمەي ماتېرىيال كۆرۈۋاتاتتى. ئۇ ھېكمەتنى خۇشچىراي قارشى ئالدى.

— بەللى، بەللى ھېكمەت ئەپەندى، بېشىڭىزدىن ياغاچ ئۈشتۈۋېتەمدۇق، قانداق، — ئەزىز ئېلى ھېكمەتنىڭ قولىنى چىڭ سىقتى، — قانداق بولۇپ مەن يادىڭىزغا كېلىپ قالغاندىمەن. ۋۇي، بۇ ھېلىقى ئىسلاھاتچىمىز تۇرسۇنجانغۇ.

— مېنى ئۇنتۇپ قالماپسىز - دە، — تۇرسۇنجان چاقچاق قىلدى، — شۇنىڭغا قارىغاندا تەسىرىم بار ئادەم ئوخشايمەن.

— تەسىرىڭىزلا ئەمەس، نامىڭىزمۇ بار ئادەمسىز، چۈنكى نەشرىيات ساھەسىدە تۇنجى ئىسلاھاتچى - دە، سىز.

ئۇلار بىردەم چاقچاقلاشقاندىن كېيىن، ھېكمەت «زۇلمەتتىكى مەشئەل» رومانىنىڭ تەقدىرى ھەققىدە ئىخچام قىلىپ سۆزلىدى ۋە قايتا نەشرى چىقىش ئالدىدا تارقالغان بەزى گەپ - سۆزلەرنىڭ جەمئىيەتتە پەيدا قىلغان يامان تەسىرى توغرىسىدىمۇ توختالدى. ھېكمەتنىڭ سۆزلىرىنى زەن سېلىپ ئاڭلاۋاتقان ئەزىز ئېلى سۆز ئارىلىقلىرىدا «ئانچە - مۇنچە خەۋىرىم بار» دەپ قوياتتى. ئۇ ھېكمەت بىلەن تۇرسۇنجانغا تاماكا سۇنۇپ ئۆزىمۇ بىرنى تۇتاشتۇردى.

— قاراڭ ھېكمەت، توي - تۆكۈن، نەزىر، مەرىكىلەر جەمئىيەتتىكى يىغىلىقلارنى ئاڭلايدىغان ئەڭ ياخشى سو -

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com